

CONFUSIÓN E MORTE DE MARIA BALTEIRA

Quere dicir, María Balteira, da boca xuradora, da trampa e o mal perder nos dados, do xacer godalleiro. Lonxe os días de Pero de Ambroa, louco de amor por ela. Lonxe tamén o Fi de Escallola, mouro con poder da Meca para abrir e pechar o paraíso de Mahoma e que lle fixera dubidar de cal dos ceos quería posuír alén da morte. Mais quere a Balteira, xa á fin do camino, o ceo da nenez, un ceo contra o demo e a lascivia, o ceo da Virxe Maria e dos anxos louros coma os fillos non nados, coma fillos de auga concibidos do orballo.

Axeónllase a vella cruzada no confesionario, nas sandalias o po bendito de Terra Santa e o po sarraceno de Guadix e Sevilla, de Málaga e Gomares. Quere dicir María Balteira, María dos Camiños, o longo pecado dunha existencia de costas a Deus.

Ringleiras de homes no recordo: homes vencidos na sua batalla de dados e cobiza, homes derrotados na baila invencíbel das súas pernas. Quere dicir, arrepentirse, chorar, lavar con bágoas a culpa antiga, mais o recordo é unha festa de vida e de ledicia. O sangue aínda está morno e pula polos días do pracer. O arrepentimento non é posíbel onde a saudade é hedra que o abraza todo.

Burlas de Pero Mafaldo inspiradas polo amor doído. Escarnios do Rei Sabio. Ataques de Vázquez de Talaveira. Diques de Pearo

Amigo... Loanzas, á fin, ao poder de muller que lle fora dado. Pero a sátira de Xoán Baveca era outra cousa. As palabras do trobeiro foran o comezo dunha dor fera e selagre: María Peres, a Balteira, era vella xa.

Quere confesar a soldadeira e o pasado acode en troupeleo ás veas e esvaece enteiro nun berro estarrecido:

—Son vella, ai, capelán!

Eusenda de Annea venta algo e fita o horizonte co seu ollar case cego. A noite anterior soñara con María Peres. A Balteira do soño viña á mulleranga nunha égua branca, con so dous acompañantes alugados para a ocasión, tal como tiña por costume. En realidade non lle distinguira a cara, pero sabía que a era polo arrecendo e polas palabras que lle escoltara tantas veces:

—Veño a que me fagas un traballiño.

Despois a Balteira apeárase da égua, abrira a capa vemella e deran en saír dela nenos-anxos louros e morenos, brancos e mouros, voándolle arredor como paxariños.

Eusenda de Armea sabe que os soños son avisos e que a Balteira non tardará en aparecer. Outrora viña moi a miúdo buscar enerxía para o amor, louzanía para a pel, frescura para o alento e, case sempre, desfacer aquilo que lle fixeran ao seu

pesar. Muller de moi boa saúde, sometérase un número incontable de veces ás prácticas da meiga de Armea. Apenas unha semana e xa volvía á vida de sempre, como se nada tivese pasado. Só un fillo deixara nacer, que, segundo dicían, xa non a precisaba e andaba no exército co Rei.

O oído de Eusenda, que medrou co rever da vista, percibe o galope dos cabalos cando aínda están tras o horizonte. E, no entanto de chegaren, sabe —como ela sabe as cousas— que aquela será a derradeira viaxe de María Peres a Armea, a terra que a vira nacer. E sabe tamén que a doenza que trae consigo a Balteira ten moito que ver coas voces dos espellos, coas flores murchas, coas memorias do sol e do viño novo.

Vén María Peres co rostro velado. Salta áxil da égua branca coma nos vellos tempos. Camiña decidida cara a Eusenda, co mesmo aire na saia que anos atrás. Cando retira o pano do rostro, faino igual que se arrincara a venda dunha chaga. Adiviña, que non ve, a meiga, os estragos da idade no rostro da Balteira. Adiviña aínda intacta a fogueira no fermosísimo ollar. E cala até escoitar como no soño, coma tantas veces tempo atrás:

—Veño a que me fagas un traballiño.

—Pasa, María. Había ben tempo que non me precisabas. Onde andaches? Disque por Compostela, entre cregos e estudantes.

Entende a Balteira o reproche e couda o paso decidido tras a meiga.

—Ai, miña María, teño que estar sempre a carón do lume, en inverno e en verán.

Entraran na lareira onde aínda brillaban unhas brasas entre a borralla quente.

—Cando o frío se apodera dos osos non hai xeito de desbotalo. Senta.

—Dicías que che tiña que facer un traballiño? Xa case non vexo. Non estou para esas cousas. Pero..., cantos anos tes? Non será que secou a fonte?

—Non se trata diso. Esta vez non e a iso ao que veño.

—Ah, vas emprender unha viaxe e queres consultar, queres que che diga polos espirros e polas aves cales son os agoiros, non si?

Nega a Balteira, movendo a cabeza.

—Ai, xa. Outra vez os celos! Cando acougarás? Até aquí chegou a sona dos teus amoríos cun estudante que ben podería ser fillo teu. Que queres de min, Maria Balteira? Desexas que lle seque o corazón para que non ouse amar outra se non te quere a ti? A cantos homes hei desgraciar aínda no teu nome? Nunca máis! Enténdeo ben: Nunca máis! Xa non traballo. Confesei e agora ando a ganar indulxencias. Aínda que non fose máis que polos fillos que che desfixen a ti e polos homes que che axudei a derrotar, tería milleiros de anos de purgatorio. Déixame

morrer en paz. Disque a bruxería e un grandísimo pecado e máis cando é para facer mal a alguén.

Quere falar a Balteira, pero Eusenda segue nun berro, cunha enerxía difícil de entender en corpo tan pequeno e engurrado.

—Engados de María Balteira! Quen serías ti, de non ser por Eusenda? Eras moita muller para ser unha soa! Que mol o leito do Rei, que amábeis os cabaleiros! Pero ti nunca chegarías a eles de non ser por min, pola eivada de quen moitos fixeron burla. Eras moita muller para ser unha muller soa, mais ti ben o sabes: o corpo era teu; o ferver do sangue, a loucura do ventre, o arrecendo do alento, o sal e o mel que deitabas, o misterio que te facía poderosa e terríbel, eran meus. Meus, María Balteira. Da mesma que recibía as migallas da túa festa coma se fosen esmola, sendo tan dona coma ti de todo; porque eu xacía contigo sempre que xacías cun home.

Non é ninguén a soldadeira diante de Eusenda. Escintílanlle os ollos. Quere berrar, quere falar, pero di baixiño:

—Euseada...

—Non digas Eusenda, di María Peres porque ti es eu e eu son ti. Ou, mellor aínda, non digas cousa porque xa as dúas estamos acabadas, somos como esa cinsa. Adivinei desde o principio ao que viñas. Ti sabes mellor ca min até que punto estás acabada.

—Eu aínda ardo, aínda son coma esas brasas.

—Agarda. Agarda un pouco e verás que non tardan en se confundir coa cinsa. Foron un mesmo lume, logo han ser unha mesma borralla.

—Dareiche canto teño se me axudas outra vez, a última. Non quero facer mal a ninguén, non estou celosa. Xa o sabes: so quero recuperar o que perdín. Quero volverme nova, quero outra volta a xuventude e ti coñeces o segredo.

—Xurei que non volvería, queimeí o Libro, confesei... Confesei os nosos pecados, María Balteira. Non quero que a nosa alma arda para sempre nos infernos!

—Dareiche cartas e cartas para que poidas mercar todas as indulxencias que precisas. Gustaríache ser soterrada no mosteiro de Sobrado? Levaríante desde aquí nun cadaleito cuberto con tres varas de estanforte vermello e farían pranto por ti coma se foses unha condessa. E un dereito que eu teño adquirido e que che cedería.

—E ti? Non se che dá nada da morte? Non has confesar tamén?

—Non podo. Tentei facelo, mais non podo. E teño moito medo. Son unha folla murcha que logo ha tirar o vento. Se ti me axudases volvería verdear, agromaría de novo. Débesmo, Eusenda. Ti mesma o dixeches: "Os meus pecados son os teus pecados. Unha muller soa non dá para tanto. Era moita muller a Balteira para ser unha muller soa". Eran a túa herba leiteira e a

túa menta, a túa ruda e a túua raíña dos prados. Eran a espadaña amarela e a margarida. Eran a correola e a consolda que ti me dabas...

—A consolda, a herba das feridas! Cantas non che teño estinado!

—E eran as palabras do Libro.

—Endexamais souben ler, María. As palabras nacían de min como a auga nace das fontes. Non sei se eran as do Libro ou se eran outras, pero facían efecto, valían. Ti ben vías como che daban forzas e como aumentaban o teu poder de femia. Ben vías como os homes se axeonllaban ao teu paso. Eu procuraba o zume da terra onde abrollara para cho fornecer, porque da terra vén a calor e o desexo, o amor e a vinganza, a carraxe e a douzura, a vida e a morte.

A Balteira escoita envisa e, por vez primeira, fala leda:

— Logo eu non pequei, pecou a terra!

—A terra e mais eu, que fixen dela un solimán para que ti vivises o que a min non me era dado vivir. Canto ameí e tremín desde o teu corpo, María Balteira! Razón tes de non te poder arrepentir. Comigo morre o teu pecado, Deus me perdoe.

— E que vai ser de min?

—A terra e mais eu aínda temos algo que che dar. A terra é piadosa e non che pide nada a cambio; vaiche dar milleiros e

milleiros de veces mais o seu zume, que non o seu pecado como ti dis. O pecado é meu, logo que sexan para min o sartego en Sobrado e as indulxencias. Pero deixa que cando pase o meu cadaleito digan todos: “Aí vai Maria Balteira, a muller mais fermosa que existiu no mundo, a mais amada, a mais leda...”

—E cando eu morra?

—Non me irei sen che dar o acougo da flor de malva. Cando o teñas, xurdirás na carpaza e no toxo albar, no codeso e na herba leiteira. Volveraste solda do monte e espiga de auga, espadaña amarela e xunco de lagoa. Recenderás no romeu e na herba luisa. Serás doce no chuchamel e amarga na xesta e no saramago.

Agora sabe María Balteira cal é o ceo que ela desexa. Non é o do Profeta que lle anunciara Fi de Escallola. Tampouco o dos anxos louros contra a lascivia e o inferno. E o ceo que lle anuncia Eusenda, a meiga de Armea, o ceo dos ciclos da vida e da terra, un ceo ilummado polo mesmo sol e pola mesma lua que os días da nenez.

Camino de Sobrado vai a comitiva fúnebre. Un sartego cuberto con tres varas de estanforte vermello. Persígnanse as xentes ao seu paso. Algúns axeónllanse.

— Deus perdoe á grande pecadora!

—Foi amiga do Rei e perdeu a moitos.

—Disque non garda nada da antiga beleza, que se encolleu coma un verme.

—Non e a Balteira a que van soterrar, e unha meiga á que lle deixou o que tiña, mesmo o dereito a repousar en Sobrado.

—Si que a é. Onde vai, se non, a Balteira?

—Onde vai, se non, a meiga?

—Ese que vai chorando detrás do cadaleito e un estudante, o derradeiro dos seus queridos.

—Non, ese é o fillo de María Balteira.

—O fillo non. O fillo está loitando contra os mouros.

—Se non fose esa a Balteira, o estudante non había chorar así.

—A Balteira era moi vella, como había ter un querido tan novo? Ten que ser o fillo.

—En Teixeira abriron o ataúde mentres descansaba a comitiva e disque non e a Balteira a que morreu.

En Armea a terra estala en vida, posuída e preñada nun celo vexetal interminábel.

1989

Primeiro premio no certame literario "Meigas e Trasgos" de Sarria